

туристичний збір, сума надмірно сплаченого збору підлягає поверненню відпочиваючому.

Відповідальність за порушення податковим агентом, особою, яка здійснює тимчасове розміщення платника збору у місцях проживання (ночівлі), порядку та/або особливостей справляння та/або сплати туристичного збору, застосовується штраф у розмірі 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. А у разі повторного порушення - 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [2].

Список літератури:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI;
2. Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X

Бібліографія: Брік, С.В. Основні питання справляння туристичного збору для закладів готельного бізнесу, що виступають в якості податкових агентів / **С.В. Брік** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2020 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2020. Т. 1 : Труди XVI-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2020» 2-4 грудня 2020 р. – 2020. С. 120–122

ГАВРИСЬ М.О., ст. викл., каф. Економічного аналізу та обліку, НТУ «ХПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Підприємства готельного бізнесу, як і більшість підприємств середнього та малого бізнесу, володіють значною кількістю об'єктів основних засобів (ОЗ). І існує ряд особливостей, якими характеризується бухгалтерський облік основних засобів готелів, навіть незважаючи на те, що чинне законодавство не висуває специфічних вимог щодо нього саме на таких підприємствах.

Перш ніж проаналізувати ці особливості, визначимося з поняттями «готель» та «підприємства готельного бізнесу». Наприклад, закон України «Про туризм» [1] визначає готель як підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається з шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов'язковим обслуговуванням, а Світова Організація Туризму – як основний

тип підприємств індустрії гостинності, базовими господарської видами діяльності якого є забезпечення тимчасового проживання, обслуговування, відпочинку і харчування гостей [2]. Готелі та мотелі вважаються основними засобами розміщення гостей. Крім основних, існують також численні додаткові засоби розміщення, такі як турбази, кемпінги, шале, туристичні котеджі тощо. Для них усіх також є справедливою більша частина сказаного нижче.

Насправді, спектр послуг, що надаються готелями та іншими підприємствами готельного бізнесу, може бути досить широким, і це у свою чергу передбачає велике різноманіття видів їхніх основних засобів. Деякі з таких ОЗ є типовими і зустрічаються на багатьох підприємствах різних галузей, інші ж є специфічними для готельного бізнесу, що обумовлює виникнення певних складностей їхнього обліку. Особливості галузі визначають будівлі і споруди як основну групу ОЗ для готелів. Суттєву роль такі об'єкти відіграють і в структурі ОЗ інших галузей, але для більшості з них частка будівель і споруд не перевищує 30-50%, у той час як для індустрії гостинності, до якої належать, зокрема, і готелі та ресторани, вона складає, за різними оцінками, 75-80%. Крім іншого, це також визначає використання у більшості випадків прямолінійного методу нарахування амортизації ОЗ у бухгалтерському, а часто і в податковому обліку. Популярна класифікація ОЗ підприємств готельної галузі, що зустрічається у багатьох джерелах, наприклад, у Н.М. Кузнецової [3], передбачає їх поділ на будівлі, споруди, передавальні пристрої, машини та механізми, обладнання, транспортні засоби, меблі та інвентар з визначенням конкретних видів ОЗ у кожній групі. Цей поділ базується на застарілій класифікації основних засобів вітчизняних підприємств, визначеній законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» [4], який нині вже втратив чинність. Однак, дана класифікація не суперечить нормам ст. 138 розділу III Податкового Кодексу України [5], що визначає сучасну класифікацію ОЗ, і придатна до використання і сьогодні. Отже, основними будівлями готелів є готельні комплекси та окремо розташовані будівлі готелів, ресторани, спортивні комплекси з басейнами, кінотеатри тощо. Серед допоміжних будівель можна виділити пральні, інші ж види будівель, такі як склади, котельні, гаражі тощо часто зустрічаються на підприємствах інших галузей. Серед споруд відзначимо, наприклад, басейни, фонтани, артезіанські свердловини, берегозміцнювальні споруди, спортивні

майданчики, тенісні корти, човнові станції, атракціони, паркові стежки, скульптури тощо. В сучасних умовах класифікація може бути розширена. Наприклад, до складу будівель і споруд готелів можна додати аквапаркові комплекси та окремі споруди аквапарків, дитячі майданчики та розважальні центри для дітей, ігрові кімнати, у тому числі оснащені ігровими автоматами, комп'ютерами, телевізорами та телевізійними ігровими приставками, які, у свою чергу, також можуть бути об'єктами ОЗ. Також, готелі у складі своїх транспортних засобів часом можуть мати і ТЗ, не характерні для більшості інших видів бізнесу, такі як катери, човни, гвинтокрили і навіть літаки.

З огляду на специфіку, а інколи і екзотичність об'єктів ОЗ готелів, можуть виникати проблеми з їхнім обліком, такі як складності формування їхньої первісної вартості, особливо якщо такі об'єкти придбано у складі комплексів і треба визначати їхню справедливую вартість, можуть виникнути питання і при визначенні строків корисного використання. Важливо також, що суттєва частка таких ОЗ, якби вони обліковувалися на балансі промислових підприємств, була б віднесена до складу не виробничих основних засобів, а отже, не могла б амортизуватися у податковому обліку. Для готелів же, з огляду на специфіку їхньої діяльності, справедливим було б вважати такі ОЗ виробничими, проте їх бухгалтери можуть бути змушені доводити це податковим органам, оскільки амортизація виробничих ОЗ впливає на фінансові результати, а отже, і на розмір податку на прибуток. Також варто зазначити, що крім фізичного, для багатьох ОЗ готелів може мати значення і моральний знос. Наприклад, може морально застаріти дизайн фасаду готелю, або телевізори у номерах та комп'ютери у ігрових кімнатах, що технічно знаходяться у справному стані. Це може призвести до необхідності проводити непланову реконструкцію фасаду і реалізації застарілої техніки з одночасним придбанням нової, що відповідним чином ускладнить облік таких ОЗ.

Нарешті, згадаємо виклики, з якими стикнулися підприємства усіх галузей у році, що минає. Готелі і ресторани, поряд з міжнародними авіалініями та туристичними компаніями, належать до підприємств, що найбільше постраждали від обмежень, пов'язаних із вірусною загрозою. Їхня діяльність вимушено припинялася на тривалий час, кількість і тривалість подорожей всередині країни зменшилися кардинально, як і

кількість іноземних гостей, що призводило і продовжує призводити до величезних фінансових втрат. За оптимістичними оцінками, ситуація почне виправлятися влітку 2021 року, але на повне відновлення галузі знадобляться роки. З огляду на це, перед багатьма підприємствами готельного бізнесу постала необхідність консервації окремих об'єктів ОЗ і навіть цілих майнових комплексів. Взагалі, питання консервації ОЗ не є новим і регламентується постановою Кабінету Міністрів України, яка, втім, для більшості підприємств має рекомендаційний характер, виданою ще у 1997 році [6]. До цієї постанови кілька разів вносилися зміни, востаннє 2017 року, і вона досі залишається чинною. Консервація ОЗ може застосовуватися підприємствами з сезонним характером робіт, наприклад, сільськогосподарськими та будівельними. Також, може консервуватися певна частина ОЗ і деякими готелями, наприклад, влітку консервуються снігоходи та снігові гармати у готелях, розташованих на гірськолижних курортах. Проте, масово із необхідністю консервувати значну кількість своїх ОЗ більшість вітчизняних готелів стикнулася вперше за весь час свого існування. Фактично, консервація полягає у підготовці об'єктів ОЗ до тривалого простою з максимальним збереженням у цей час їхнього технічного стану. Наприклад, транспортні засоби миються, заганяються у закриті приміщення, накриваються чохлами тощо. Проте, необхідне й оформлення її у бухобліку. Насправді, консервація не є обов'язковою з точки зору законодавства, а часом, наприклад, якщо підприємство веде облік за МСФЗ, є неможливою, або, якщо готель є платником податку на прибуток, недоцільною, оскільки призупинення амортизації погіршить фінансові результати. Проте, в сучасних умовах, коли обсяги діяльності зменшилися у рази, і ця ситуація напевно буде продовжуватися ще як мінімум 6 місяців, готелі часом просто змушені консервувати ОЗ, щоб зберегти їх до кращих часів. З точки зору бухобліку, консервація ОЗ ініціюється наказом директора підприємства, який визначає перелік об'єктів ОЗ, що підлягають консервації, передбачає створення відповідної комісії на чолі з самим директором, а також визначає плановий строк консервації. Як правило, цей строк складає не менше 3 місяців, але частіше – близько 6 місяців, і до 3 років. Основними бухгалтерськими наслідками наказу про консервацію ОЗ стає припинення їхньої амортизації у бухгалтерському та податковому обліку, а також, за необхідності, виділення коштів та/або

матеріалів на проведення консерваційних заходів. Усі відповідні витрати списуються на фінансовий результат періоду через рахунок 977. За бажанням керівництва, оформлюються також інші документи щодо техніко-економічного обґрунтування необхідності проведення консервації ОЗ, визначені постановою «Про порядок консервації»: відомості про основні засоби підприємства, що підлягають консервації, проект консервації, акт технічного стану ОЗ на момент їх консервації, а також дані про облік ОЗ підприємства, що підлягають консервації, з розподілом за групами. Оформлення цих документів є бажаним, але не обов'язковим, а оскільки під час консервації ОЗ амортизація не нараховується, то фінансовий результат, а з ним і сума податку на прибуток підприємства, якщо він є, зростають, а отже податкові органи, як правило, не мають заперечень щодо консервації ОЗ.

Отже, облік ОЗ на підприємствах готельного бізнесу має певні особливості: це складності у визначенні первісної вартості та строків корисного використання для специфічних об'єктів, віднесення до складу виробничих ОЗ об'єктів, які на інших підприємствах вважалися б невиробничими, суттєве значення морального зносу на підприємствах галузі, а також необхідність відображення в обліку нетипових операцій, таких як консервація об'єктів основних засобів.

Список літератури:

1. Закон України «Про туризм». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 31, ст.24;
2. Glossary of tourism terms [Електронний ресурс]: Official site of World Tourism Organization – Режим доступу: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>;
3. **Кузнецова Н.М.** Основи економіки готельного та ресторанного господарства. Навчальний посібник. — К: Інститут туризму, 1997. — 173 с.;
4. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» (втратив чинність). Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 4, ст. 28;
5. Податковий Кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112;
6. Про порядок консервації основних виробничих фондів підприємств. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1997 р. №1183. [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1183-97-%D0%BF#Text>

Бібліографія: Гавриць, М.О. Особливості обліку основних засобів на підприємствах готельного бізнесу / **М.О. Гавриць** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2020 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2020. Т. 1 : Труды XVI-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2020» 2-4 грудня 2020 р. – 2020. С. 122–126